

Брейнрайтинг як ефективний метод генерування ідей

(інформаційно-методичний poradnik)

Серед основних завдань, які постають сьогодні у системі освіти є активізація творчості у всіх учасників освітнього процесу. І це виправдано, адже в сучасному суспільстві найбільш успішні та затребувані ті особистості, які здатні швидко і якісно приймати нестандартні рішення, творчо підходити до поставлених завдань. Як відомо, основним способом вирішення творчих питань є пошук та генерування нових ідей. Одним із базових методів активізації творчості та генерування ідей, відомим усім нам та широко застосовуваним на практиці, є метод мозкового штурму. Мозковим штурмом (або брейнштормінгом від англ. brain storming, brain – мозок, storming – штурм) називають процес інтенсивного обговорення ідей для пошуку рішення певного завдання. Нагадаємо, що головна мета мозкового штурму – вийти за межі традиційного мислення і знайти саме ту ідею, яку неможливо згенерувати будь-яким іншим чином, наприклад, шляхом стандартного процесу прийняття рішень.

Побутує думка, що першими мозковий штурм придумали стародавні вікінги. Якщо під час плавання команда дракара потрапляла у скрутну ситуацію, на палубі збиралися всі: від капітана до юнга. Всі вони по черзі пропонували свій спосіб вирішення проблеми. Розпочинав юнга, а завершував капітан. Саме такий порядок виключав вплив авторитету старших на висловлювання молодших. Прийняття рішень залишалося за капітаном.

Класичну техніку брейнштормінгу описав у 30-их роках ХХ століття один із засновників агентства BBD & O Алекс Осборн (за основу узятий варіант евристичного діалогу Сократа).

Цей метод стрімко набрав ваги, і сьогодні він є одним із найбільш затребуваних методів генерування нових креативних ідей як в дорослих, так і в дитячих колективах.

Однак, не зважаючи на популярність мозкового штурму, вже у 1958 році вчені Єльського університету дослідили, що мозковий штурм знижує креативність кожного учасника. Ці висновки підтверджують й інші психологічні дослідження.

Якщо ви особисто брали участь у сесії брейнштормінгу, швидше за все відчували певні труднощі:

- важко зберігати увагу і зацікавленість всіх учасників;
- зазвичай, неформальні лідери розпочинають генерацію ідей, а після них інші члени команди почуваються ніяково та менш впевнено;

- основна увага зосереджена на перших висунутих ідеях, тому наступним учасникам складно пропонувати щось інноваційне;
- хоча брейнштурмінг і заперечує критику як таку, все ж учасники бачать невербальну реакцію інших на висунуті ідеї, і не завжди зворотний зв'язок є позитивним і таким, що сприяє генерації нових ідей;
- велика кількість учасників потребує великих затрат часу;
- сором'язливі і тривожні члени команди, як правило, не беруть участі;
- учасники, зазвичай, більше думають про свою ідею, ніж слухають інших;
- розчарування, а відтак і небажання діяти далі, якщо хтось вже озвучив вашу ідею.

Якщо ми, дорослі, відчуваємо певні незручності та дискомфорт, беручи участь у мозковому штурмі, що й говорити про більш вразливіший контингент – наших вихованців? Мозковий штурм – складний процес, коли дітям потрібно слухати, думати, висувати ідеї, працювати з іншими учасниками, рефлексувати – і все це одночасно. Тому, часто брейнштурмінг у дитячих колективах не лише не дає очікуваних результатів, а й, навпаки, призводить до протилежного, оскільки юні учасники не можуть впоратися з таким навантаженням. Чи означає це, що генерування ідей варто відмінити у дитячих колективах, щоб не травмувати невпевнених та сором'язливих? Чи залучати до творчості лише неформальних лідерів?

Для всіх недоліків, властивих брейнштурмінгу, є просте рішення: один із видів мозкового штурму – брейнрайтинг.

Що таке брейнрайтинг?

Термін брейнрайтинг походить від англійського brainwriting і складається з двох понять: brain – мозок і writing – написання, письмо. Вперше цей метод запропонували вчені Інституту Баттеля (Battelle Memorial Institute – приватна неприбуткова науково-дослідна організація, яка займається вивченням та впровадженням нових технологій в різних галузях).

В основі цього методу – проста думка: замість того, щоб озвучити свою ідею, її слід записати. Інакше кажучи, брейнрайтинг – це спосіб пошуку рішень (генерація ідей) у повній тиші.

На перший погляд все дуже просто. Однак, брейнрайтинг сьогодні суттєво переважає над брейнштурмінгом.

Завдяки цьому методу максимальна кількість учасників генерує кращі творчі ідеї у максимально короткий термін, і цьому процесові не стають на заваді ані тривога, ані бажання догодити, ані особистості учасників.

Такий результат ми отримуємо завдяки важливим перевагам брейнрайтингу:

1. Відсутність хвилювання перед командою, адже немає публічного висловлювання.
2. Анонімність дозволяє сором'язливим, "мовчунам", тривожним, невпевненим у собі креативити на рівні з усіма, не боячись невербальної критики та осуду.
3. Якщо не можна, але дуже хочеться трішки покритикувати чийось ідею, то мовчки можна. Про це все одно ніхто не дізнається...
4. Всі одночасно генерують свої ідеї. Тому не потрібно чекати своєї черги чи боятися повтору.
5. Одночасна генерація великої кількості ідей сприяє збільшенню їхньої загальної кількості і прискоренню усього процесу.
6. Оскільки брейнрайтинг передбачає записування ідей, можна гарантувати, що жодна з них не "загубиться", що можливе при брейнштормінгу.

Брейнрайтинг – гнучкіший, ніж брейнштормінг. Його можна використовувати у групі та індивідуально, одночасно або ж у різний період, у групі з різною кількістю людей.

Коли не варто застосовувати брейнрайтинг у дитячому колективі:

- недостатня (менше 6) кількість учасників;
- якщо проблема, яка потребує креативних ідей, занадто складна для вихованців;
- складнощі з письмом: учасники колективу ще не вміють писати або ж у колективі навчаються вихованці з особливими потребами;
- проблема, яка розглядається, по суті не передбачає більше 2-3 ідей;
- брак часу розглядати та аналізувати всі ідеї.

Основні правила брейнрайтингу:

1. Чітке формулювання завдання.

Коротко обговоріть з вихованцями проблему, яку необхідно вирішити. Найкраще візуалізувати її: записати на фліпчарті, флешдошці чи відеофайлом, щоб кожен учасник зрозумів її.

2. Генерування ідей.

Це основний етап брейнрайтингу, під час якого відбувається генерування можливих способів вирішення проблеми. Слід записувати всі ідеї, які спадають на думку, не аналізуючи і не оцінюючи їх. Важливо: у жодному разі не замислюйтесь хороша ідея чи погана, можлива або нездійсненна; вітаються навіть фантастичні ідеї.

3. Аналіз та оцінка ідей.

Завершальний етап – опрацювання всіх записаних ідей, їх сортування та аналіз того, як конкретну ідею можна реалізувати на практиці для вирішення проблеми. Сьогодні в освіті застосовують різні варіанти брейнрайтингу. Розглянемо найцікавіші з них.

Груповий брейнрайтинг.

Роздайте учасникам заздалегідь підготовлені аркуші паперу, на яких записуватимуться ідеї. Кожному учаснику – окремий аркуш. Учасники мовчки записують свої ідеї та передають аркуш сусіду праворуч. Члени групи, які отримали аркуші, знайомляться з ідеєю, яка до них потрапила, та придумують нову. Це може бути логічне продовження попередньої або ж кардинально нова, своя версія. І знову аркуш передається наступному учаснику праворуч. Цей процес триває 15-20 хвилин, аркуші з ідеями повинні обійти всіх учасників. По завершенню аркуші збираються педагогом та фіксуються на фліпчарті чи іншій основі. Озвучте кожну ідею і коротко обговоріть її з усіма учасниками творчої групи, щоб ідею зрозуміли всі. Наступний крок – попросіть кожного з учасників прикріпити кольоровий смайлик (заздалегідь вами підготовлений) до тієї ідеї, яка найбільше сподобалась. Нагадаємо, що аркуші не підписуються, як, власне, й ідеї. Зазвичай, кількість смайликів на кожного – 5. Коли всі використали свої смайлики, підраховуємо ідеї, які набрали найбільшу кількість "голосів" і, таким чином, визначаємо ідеї-переможці, які використовуватимемо у своїй творчій діяльності.

Метод 6-3-5 (6 учасників – 3 ідеї – 5 хвилин).

Цей метод брейнрайтингу також є груповим. Назва походить від схеми процесу, який передбачає групу або кілька груп по 6 учасників у кожній. Учасники усіх груп кожні п'ять хвилин записують по три ідеї на окремі аркуші та передають

сусіду праворуч. В цій ситуації кожному учаснику дозволяється для натхнення та стимулювання творчого процесу використовувати ідеї інших членів команди: розвинути, вдосконалити ідею тощо. Після 6 сесій роботи (а саме стільки учасників у групі) вихованці за 30 хвилин генерують 108 ідей.

Галерея.

Прикріпіть аркуші паперу у різних місцях аудиторії (один аркуш на одну дитину). Учасники упродовж 10-15 хвилин мовчки записують ідею на розвішених аркушах (кожен на своєму). Далі педагог запрошує всіх упродовж 15 хвилин пройтись "галереєю", ознайомитись з ідеями інших і зробити нотатки у своїх записниках. Після того, як ідеї друзів по команді вивчені, вихованці повертаються до своїх аркушів і доповнюють власні ідеї. Підсумком роботи є озвучення всіх ідей та вибір кращої.

Малювання ідей.

Один із різновидів "галереї". Полягає в тому, що учасники малюють свої ідеї або ж зображують їх схематично, замість записування.

Літачки.

Нехай кожен учасник виготовить собі літачок, запише на ньому свою ідею і надішле її іншому. Кожен, хто отримав літачка, знайомиться з ідеєю, яка "прилетіла" до нього, і записує свою – модифіковану, покращену або ж повністю новий варіант. Літачки з ідеями продовжують свій шлях упродовж 15 хвилин. По завершенні часу ідеї вивчаються, сортуються та обираються "переможці".

Ви можете придумати свій власний формат брейнрайтингу, обов'язково дотримуючись двох принципів:

- генерація ідей відбувається мовчки;
- ідеї створюються невимушено і паралельно.

Кажуть, для того, щоб отримати одну велику ідею, потрібно мати багато маленьких. Бажаю всім цікавих та креативних ідей. І нехай у процесі генерування маленьких ідей у вашому колективі обов'язково народиться Велика і Геніальна!

Використані джерела:

1. Олександр Мельник. Брейнштормінг: даремна витрата часу і зусиль?
<https://www.imena.ua/blog/brainstorming-sucks>
2. Олександра Пуляевська. Брейнрайтинг: метод мозкового штурму.
<https://nitforyou.com/brejnrajting>
3. Сергій Марков. Активізація творчості. Методи творчості: всі види мозкового штурму.
<https://geniusrevive.com/brejnrajting>
4. 10 найпопулярніших методик генерації ідей.
<https://svitoch.in.ua/127-10-naupopulyarnishykh-metodyk-heneratsiyi-idey.html>
5. Дмитро Демченко. Брейнрайтинг.
<http://www.ukrpolitic.com/?tag=брейнрайтинг>
6. Мозковий штурм і його різновиди.
https://stud.com.ua/88224/pedagogika/mozkoviy_shturm_yogo_riznovidi

Матеріал підготувала Оксана Дирда